

PEDAGOGIK QOBILIYATNI SHAKLLANTIRISH USULLARI

Gafurova Dildoraxon

ADU akademik litseyi ingliz tili fani o'qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada, pedagogik qobiliyatni shakllantirish usullari haqida fikr va mulohazalar yuritiladi. Pedagogik qobiliyatlar o'quvchilarga samarali ta'lim berish va ularga yo'l-yo'riq ko'rsatish uchun o'qituvchilarga zarur bo'lgan muhim ko'nikmalardir. Bu qobiliyatlar keng doiradagi kompetensiyalarni o'z ichiga oladi, jumladan, sinfni boshqarish, o'quv dizayni, muloqot va o'quvchilarni ilhomlantirish va rag'batlantirish qobiliyati. Ayrim shaxslarda o'qitishga tabiiy moyillik bo'lishi mumkin bo'lsada, ko'pchilik o'qituvchilar o'zlarining pedagogik qobiliyatlarini o'qitish, tajriba va o'z-o'zini takomillashtirish orqali rivojlantiradilar va takomillashtiradilar.

Kalit so'zlar: pedagogik qobiliyat, kompetentsiya, shaxs tarbiyasi, pedagogik usullar, o'quv tajribalari, motivatsiya, ko'nikmalar, o'qitish dizayni.

Pedagogik qobiliyatlar-bu o'qituvchilar dinamik va samarali o'quv muhitini yaratish uchun foydalanadigan ko'nikmalar, bilimlar va shaxsiy fazilatlarni birlashtirish. Ushbu qobiliyatlar dars berishdan tashqarida; ular har tomonlama, tanqidiy fikrlaydigan shaxslarni tarbiyalash uchun juda muhimdir. Keling, pedagogik qobiliyatlarning ba'zi asosiy jihatlarini ko'rib chiqaylik:

6. Tarkibni o'zlashtirish: o'qitilayotgan mavzuni bilish-bu asosiy pedagogik qobiliyat. O'qituvchilar tushunchalarni aniq tushuntirish va o'quvchilarning savollariga javob berish uchun o'z mavzularini chuqur tushunishlari kerak;
7. O'qitish dizayni: samarali o'qituvchilar o'quv rejalariga mos keladigan va turli xil o'quv uslublariga mos keladigan dars rejalarini ishlab chiqishda malakaga ega. Ular faol ishtirok etishga yordam beradigan qiziqarli, yaxshi tuzilgan darslarni yaratadilar;

8. Aloqa: kuchli muloqot qobiliyatlari murakkab g'oyalarni tushunarli tarzda yetkazish uchun juda muhimdir. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'z o'quvchilarini faol tinglashlari, ochiq muloqotni rag'batlantirishlari va tashvishlarni hal qilishlari kerak;
9. Empatiya: empatik o'qituvchilar o'z o'quvchilarining noyob kelib chiqishi, muammolari va hissiyotlarini tushunishadi. Bu ularga qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv sinf muhitini yaratishga imkon beradi;
10. Moslashuvchanlik: o'qitish usullari va strategiyalarini turli o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish qobiliyati juda muhimdir. Har bir o'quvchi noyobdir va malakali o'qituvchi o'z yondashuvini mos ravishda moslashtirishi mumkin;
11. Baholash: mahoratli baholash o'quvchilarning tushunchasini aniqlash uchun tegishli baholash usullarini tanlashni o'z ichiga oladi. Bu o'qituvchilarga o'z ko'rsatmalarini moslashtirishga va konstruktiv fikr bildirishga yordam beradi;
12. Motivatsiya: o'quvchilarni g'ayratli va g'ayratli o'quvchilarga ilhom berish pedagogik qobiliyatlarning o'ziga xos belgisidir. Malakali o'qituvchilar o'z darslarida maqsad va dolzarblik hissini yaratadilar.

Pedagogik qobiliyatlarni rivojlantirishning eng keng tarqalgan usullaridan biri rasmiy ta'lim va o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari hisoblanadi. Ushbu dasturlar intiluvchan o'qituvchilarga ta'lim nazariyasi, o'qitish texnikasi va sinfni boshqarish strategiyalarida mustahkam poydevor beradi. Ular ko'pincha kurs ishi, nazorat ostidagi o'qitish tajribasi va mulohaza yuritish va o'z-o'zini baholash imkoniyatlarini o'z ichiga oladi. Ta'lim darajasiga ega bo'lish yoki o'qituvchilarni sertifikatlash dasturini yakunlash malakali o'qituvchi bo'lishda muhim qadamdir.

Pedagogik qobiliyatlarni rivojlantirish uchun sinfdagi amaliy tajriba bebahodir. Pedagoglar o'quvchilarning turli guruhlar bilan ishlaganda, ular o'z ta'lim usullarini moslashtirish, sinf dinamikasini boshqarish va individual ta'lim ehtiyojlarini qondirishni o'rganadilar. Sinfdan har kuni o'sish uchun yangi qiyinchiliklar va imkoniyatlar taqdim etiladi. O'qitish tajribasi haqida fikr yuritish va tengdoshlar va murabbiylardan fikr-mulohazalarni izlash ushbu o'quv jarayonini tezlashtirishi mumkin.

Mentorlik munosabatlari va hamkasblar bilan hamkorlik o'qituvchining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tajribali murabbiylar yo'l-yo'riq ko'rsatishi, samarali o'qitish strategiyalari bilan bo'lishishi va konstruktiv fikr-mulohazalarni taklif qilishi mumkin. Tengdoshlar o'rtasidagi hamkorlik g'oyalar va ilg'or tajribalar almashinuvini rag'batlantiradi, maktab yoki ta'lim muassasasida doimiy takomillashtirish madaniyatini rivojlantiradi.

O'z-o'zini anglash pedagogik o'sishning asosiy jihati hisoblanadi. Pedagoglar muntazam ravishda o'z ta'lim amaliyotlari haqida fikr yuritishlari, ularning kuchli va zaif tomonlarini baholashlari va takomillashtirish maqsadlarini belgilashlari kerak. O'z-o'zini baholash vositalari va sinfdagi kuzatuvlar rivojlanishga muhtoj bo'lgan sohalarni aniqlashga yordam beradi. O'z-o'zidan yo'naltirilgan bunday yondashuv o'qituvchilarga o'zlarining kasbiy rivojlanishini o'zlarining maxsus ehtiyojlariga moslashtirishga imkon beradi.

Bugungi raqamli asrda texnologiya ta'limda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar texnologiyani sinfga samarali integratsiya qilishni o'rganish orqali o'zlarining pedagogik qobiliyatlarini oshirishlari mumkin. Bunga o'quvchilarni jalb qilish va ta'lim natijalarini yaxshilash uchun ta'lim dasturlari, interfaol doskalar, onlayn resurslar va raqamli baholash vositalaridan foydalanish kiradi.

Borgan sari rang-barang bo'lib borayotgan dunyoda o'qituvchilar madaniy kompetentsiya va inklyuzivlik ko'nikmalarini rivojlantirishlari kerak. Turli xillik, tenglik va inklyuziya bilan bog'liq mavzulardagi treninglar va seminarlar o'qituvchilarga barcha o'quvchilar o'zlarini qadrlil va hurmatli his qiladigan inklyuziv ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi.

Xulosa. Pedagogik qobiliyatlarni shakllantirish va oshirish doimiy sayohat bo'lib, fidoyilikni, uzluksiz o'rganishni va moslashuvchanlikni talab qiladi. Rasmiy ta'lim, kasbiy rivojlanish, sinf tajribasi, murabbiylik, o'z-o'zini aks ettirish yoki texnologiya integratsiyasi orqali o'qituvchilar samarali va ilhomlantiruvchi o'qituvchilar bo'lish uchun turli usullarga ega. Ushbu usullarni qo'llash va umrbod ta'lim olishga intilish orqali o'qituvchilar o'z

o'quvchilarining hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi va umuman ta'limning rivojlanishiga hissa qo'shishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. J.Hasanboyev, H.Sariboyev, G.Niyozov, O.Hasanboyeva, M.Usmonboyeva. "Pedagogika".O'quv qo'llanma.T.: "FAN"-2016.281.
2. Ibragimov X. I., Abdullayeva SH. A. "Pedagogika". O'quv qo'llanma."Fan", 2014. 182 b.
3. Boltaboyeva M., Sattorov M. "Ilmga baxshida umr". "Adolat", 2004. 248- b.
4. Azarov Y.P. "Tarbiyaviy ish metodikasi". «O'qituvchi»,1991.- 67 b.
5. O.Hasanboyeva. G.SHomaribxodjayeva. "Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish metodikasi". -2005.87.